

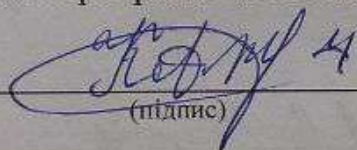
МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ, СПОРТУ
ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

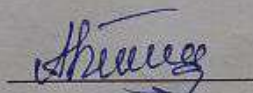
на тему: « Взаємодія органів публічної влади з громадськістю»

Здобувача вищої освіти II курсу, групи МПА-22-1,
спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування,
освітня програма «Регіональне управління та самоврядування».

(підпис)

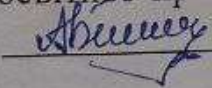
Кондратюк Альони Віталіївни
(прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

Грабовенко Наталія Валеріївна,
д.н.держ.управ., доцент кафедри
менеджменту та публічного
управління

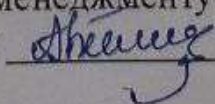
Керівник освітньо-професійної
програми

Близнюк Андрій Станіславович, д.н.держ.упр.,
доцент, в.о. завідувача кафедри

Допущено до захисту за рішенням кафедри менеджменту та публічного
управління протокол від «25» серпня 2024 № 4

В. о. завідувача кафедри менеджменту
та публічного управління

Близнюк Андрій Станіславович,
д.н.держ.упр., доцент

Реєстрація № 23

05.02.2024
(дата)

[підпис]
(підпис відповідальної особи)

Результати перевірки

(до захисту, на доопрацювання)

19.01.2024
(дата)

[підпис]
(підпис)

Результат захисту

5/Варшавський/93 балів
(оцінка)

15.02.2024
(дата)

[підпис]
(підпис)

Голова комісії:

[підпис]
(підпис)

А. М. Варшавський
(ініціали, прізвище)

Члени комісії:

[підпис]
(підпис)

А. С. Білизна
(ініціали, прізвище)

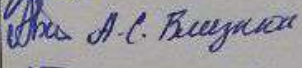
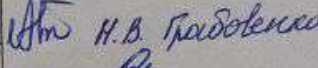
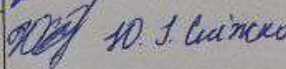
[підпис]
(підпис)

М. В. Градовський
(ініціали, прізвище)

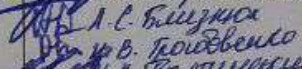
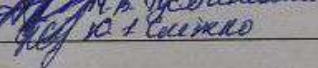
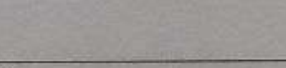
[підпис]
(підпис)

М. В. Гречинський
(ініціали, прізвище)

БЛАНК ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Об'єкти контролю	Діапазон оцінки в балах	Фактична кількість балів	Примітки	Дата, П.І.П.: голови комісії, членів комісії, секретаря, (підписи)
ОЦІНЮВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ КОМІСІЄЮ ПО ЗАХИСТУ				
1. Доповідь	від 0 до 10	10		
2. Роздатковий матеріал	від 0 до 5	4		
3. Знання теоретичного та практичного матеріалу, вміння відповідати на запитання	від 0 до 25	24		
4. Апробація (участь у конференціях)	від 0 до 10	8		
РАЗОМ БАЛІВ	від 0 до 50	46		
ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ БАЛІВ	від 0 до 100	93		

ПЕРЕВЕДЕННЯ ОЦІНКИ ЗА 100-БАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ ДО НАЦІОНАЛЬНОЇ ШКАЛИ ТА ШКАЛИ ЄКТС

Оцінка за 100- бальною шкалою	Оцінка за шкалою ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	Дата	П.І.П.: голови, членів комісії, секретаря, (підписи)
93	A	5	15.02.2024	

Правила переведення оцінок до національної шкали та шкали ЄКТС

Оцінка за 100-бальною	Оцінка за шкалою	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	5 (відмінно)
80-89	B	4 (добре)
70-79	C	
60-69	B	3 (задовільно)
50-59	E	
35-49	EX	2 (незадовільно)

Факультет соціально-гуманітарних технологій та менеджменту
Кафедра соціальної філософії та управління
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Освітня програма «Регіональне управління та самоврядування»

Затверджую

Завідувач кафедри соціальної
філософії та управління

Л. В. Чупрій

«_____» _____ 202_ р.

Завдання на кваліфікаційну роботу
здобувачу вищої освіти
Кондратюк Альоні Віталіївні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи «Взаємодія органів публічної влади з громадськістю»

Затверджена наказом ректора від 13.02.2023 №197

2. Строк здачі закінченої роботи 05.02.2024

3. Цільова установка визначення шляхів оптимізації та розвитку взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Мета роботи вивчення поняття, завдань та функцій механізму взаємодії органів публічної влади з громадськістю, визначення сукупності характеристик такої взаємодії як механізму демократії та важливого чинника побудови громадянського суспільства.

Об'єктом дослідження є теоретичні та практичні засади взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Предметом дослідження є механізми взаємодії органів публічної влади міського та районного рівня з громадськістю.

Базою дослідження є Гостомельська селищна військова адміністрація Бучанського району Київської області.

4. Вихідні дані до роботи Закони України, Постанови та Розпорядження Кабінету Міністрів України, які регулюють питання взаємодії органів публічної влади з громадськістю, монографії з досліджуваної проблеми, публікації в наукових періодичних виданнях, матеріали офіційних сайтів органів державної влади України та провідних країн світу, органів місцевого самоврядування, неурядових організацій, довідкові й статистичні матеріали тощо

5. Перелік графічного матеріалу _____

6. Зміст випускної кваліфікаційної роботи (перелік питань за кожним розділом)
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

1.1. Мета, завдання, функції та основні принципи побудови взаємодії органів публічної влади з громадськістю

1.2. Нормативно-правові аспекти взаємодії органів публічної влади з громадськістю

Розділ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

2.1. Види і форми взаємодії органів публічної влади з громадськістю

2.2. Критерії ефективності взаємодії органів публічної влади з громадськістю

Розділ 3. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

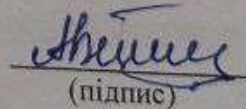
Висновки

7. Календарний план виконання роботи

№ п/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строк виконання	
		За планом	Фактично
1.	Вибір теми, вивчення літературних джерел, постановка проблеми та складання плану роботи	28.11.2022	28.11.2022
2.	Підготовка першого розділу роботи та подання його керівнику	26.06.2023	26.06.2023
3.	Підготовка другого розділу роботи та подання його керівнику	20.12.2023	20.12.2023
4.	Підготовка третього розділу роботи та подання його керівнику	25.12.2023	25.12.2023
5.	Підготовка вступу та формування висновків, списку літературних джерел. Оформлення роботи згідно вимог ДПУ та подання її керівнику	28.12.2023	28.12.2023
6.	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень керівника	15.01.2024	до 15.01.2024
7.	Отримання відгуку керівника	25.01.2024	25.01.2024
8.	Отримання зовнішньої рецензії	29.01.2024	29.01.2024
9.	Попередній захист роботи	19.01.2024	19.01.2024
10.	Перевірка роботи на унікальність	22.01.2024	22.01.2024
11.	Допуск кваліфікаційної роботи до захисту зав.каф.	до 05.02.2024	
12.	Захист роботи	14.02.2024	

8. Дата видачі завдання « 14 » 02 2023 р.

9. Науковий керівник
кваліфікаційної роботи

(підпис)

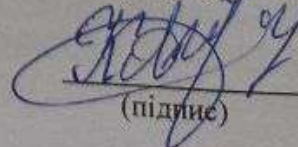
Н. В. Грабовенко
(прізвище, ініціали)

10. Гарант освітньо-
професійної програми

(підпис)

А. С. Близнюк
(прізвище, ініціали)

11. Завдання до виконання отримав
здобувач вищої освіти

(підпис)

А. В. Кондратюк
(прізвище, ініціали)

АНОТАЦІЯ

Взаємодія органів публічної влади з громадськістю

Мета роботи полягає в вивченні поняття, завдань та функцій механізму взаємодії органів публічної влади з громадськістю, визначення сукупності характеристик такої взаємодії як механізму демократії та важливого чинника побудови громадянського суспільства.

Завданнями роботи є: вивчення теоретичних засад взаємодії органів публічної влади з громадськістю; аналіз сучасного стану взаємодії органів публічної влади з громадськістю; характеристика законодавчої бази; дослідження видів та механізмів взаємодії органів публічної влади з громадськістю на базі Гостомельської селищної військової державної адміністрації; визначення основних критеріїв ефективності такої взаємодії; розробка рекомендацій щодо оптимізації взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Предметом дослідження є механізми взаємодії органів публічної влади міського та районного рівня з громадськістю.

Об'єктом дослідження є теоретичні та практичні засади взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Базою дослідження виступає Гостомельська селищна військова адміністрація Бучанського району Київської області.

За результатами дослідження сформульовані практичні рекомендації щодо оптимізації та розвитку взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Одержані результати можуть бути використані в освітньому та навчальному процесі, в управлінській діяльності органів місцевого самоврядування, в роботі місцевих органів виконавчої влади тощо.

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел з 89 найменувань. Загальний обсяг роботи становить 66 сторінок.

Ключові слова: селищна військова державна адміністрація, органи місцевого самоврядування, громадськість, взаємодія, механізми взаємодії.

Рік виконання кваліфікаційної роботи 2023-2024.

Рік захисту роботи 2024.

ANNOTATION

Interaction of public authorities with the public

The purpose of the work is to theoretically substantiate the role and content of information support for the activities of public authorities at the local level and to determine directions for its improvement.

The tasks of the work are: studying the theoretical foundations of the interaction between public authorities and the public; analyzing the current state of interaction between public authorities and the public; describing the legislative framework; researching the types and mechanisms of interaction between public authorities and the public based on the Hostomel Village Military State Administration; determining the main criteria for the effectiveness of such interaction; developing recommendations for optimizing the interaction between public authorities and the public.

The subject of the study is the mechanisms of interaction between urban and district-level public authorities and the public.

The object of the research is the theoretical and practical principles of interaction between public authorities and the public.

The basis of the study is the Gostomel settlement military administration of the Buchan district of the Kyiv region.

Based on the results formulated practical recommendations for optimizing and developing the interaction of public authorities with the public.

The obtained results can be used in the educational and training process, in the management of local self-government bodies, in the work of local executive bodies, etc.

The qualification work contains introduction, three chapters, conclusions, a list of 89 references The total volume of the paper is 66 pages.

Key words: village military state administration, local self-government bodies, public, interaction, mechanisms of interaction.

The year of performance of qualification work is 2023-2024.

The year of job protection is 2024.

Зміст

Вступ.....	8
Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ.....	11
1.1. Мета, завдання, функції та основні принципи побудови взаємодії органів публічної влади з громадськістю.....	11
1.2. Нормативно-правові аспекти взаємодії органів публічної влади з громадськістю.....	15
Розділ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ.....	22
2.1. Види і форми взаємодії органів публічної влади з громадськістю.....	22
2.2. Критерії ефективності взаємодії органів публічної влади з громадськістю.....	43
Розділ 3. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ	47
Висновки.....	55
Список використаних джерел.....	58

ВСТУП

Актуальність теми кваліфікаційної роботи пояснюється тим, що в умовах децентралізації є важливим створити паритетні умови в публічному управлінні, які відповідатимуть інтересам як громадськості, так і влади, а змістом такого управління має стати діалог. Щоб досягти бажаного ефекту від змін в Україні, необхідно максимально використовувати засоби ефективної комунікації у процесі взаємодії органів публічної влади та населення, оскільки успіх реформ у державі зрештою залежить від якості охоплення.

Від активності та ініціативи представників громадськості, їх відповідальності та здатності мобілізуватися для досягнення спільної мети значною мірою залежить стан реформ в соціальній, економічній, культурній та екологічній сферах як в цілому в державі, так і на місцевому рівні зокрема.

На тлі складних процесів адміністративної реформи в Україні виникають суперечності у взаємодії громадянського суспільства та структур державної влади та місцевого самоврядування: ця співпраця вже не може базуватися на попередній моделі публічного управління, коли влада будувала свої відносини з громадськістю під суворим державним контролем. Одним із недоліків перехідного етапу процесу децентралізації державного управління стала незавершеність побудови комунікативної взаємодії громадянського суспільства та владних структур. Завдання держави сьогодні – не лише зміцнити слабкі загальні комунікації, а й забезпечити їх належної якості (у тому числі за рахунок ініціативи територіальної громади). Отже є необхідність в нових засобах комунікації. У зв'язку з цим важливо враховувати соціальну складову використання інформаційно-комунікаційного простору громади та місцевої влади.

Українське суспільство із задоволенням відзначає революційний прорив у сфері комунікаційних мереж і технологій. Однак, є справедливим відзначити не готовність публічної влади до роботи в умовах глобальних інформаційних процесів в публічному управлінні, що відбуваються, і водночас відсутність

більш сучасних методів та форм співпраці в цьому новому соціальному просторі, які влада може запропонувати громадськості. Глобальні мережі докорінно змінили характер PR, канали обміну інформацією, ступінь відкритості влади, а разом з цим якість форм діалогу щодо щоденних контактів між людьми і соціальними групами. Органи публічної влади на місцевому рівні мають розширювати можливості прямого діалогу із громадськістю в інтересах суспільного блага. Ці обставини зумовлюють актуальність дослідження взаємодії органів публічної влади з громадськістю з метою підвищення ролі цього важливого ресурсу в управлінні суспільством і державою.

Сьогодні розвиток демократії характеризується підвищенням ролі територіальної громади в процесі прийняття державно-управлінських рішень місцевою владою. Місцеві ради мають налагоджувати тісну співпрацю з місцевою громадою, активно залучати її до спільної діяльності щодо вирішення нагальних питань.

Партнерство між органами публічної влади і організаціями громадянського суспільства має стати запорукою вирішення нагальних проблем, які хвилюють населення. Певна дистанція у відносинах між депутатами місцевих рад, чиновниками та населенням дозволяє владі реалізовувати рішення, які не завжди збігаються з інтересами громадян, що знижує рівень довіри до органів публічної влади та сприяє поширенню такого негативного явища, як корупція.

Питання інформування населення та взаємодія з місцевими радами як представницькими органами в системі місцевого самоврядування має два рівні: перший – бажання населення отримувати інформацію та другий – бажання місцевої влади інформувати населення безпосередньо через своїх посадових осіб. Необхідність аналізу взаємодії в діяльності органів публічної влади з громадськістю та її організаціями зумовлена визначальною роллю інформації та інформаційних процесів у сучасному суспільстві.

Метою дослідження є вивчення поняття, завдань та функцій механізму взаємодії органів публічної влади з громадськістю, визначення сукупності характеристик такої взаємодії як механізму демократії та важливого чинника побудови громадянського суспільства.

Завдання дослідження:

- вивчення теоретичних засад взаємодії органів публічної влади з громадськістю;
- аналіз сучасного стану взаємодії органів публічної влади з громадськістю; характеристика законодавчої бази;
- дослідження видів та механізмів взаємодії органів публічної влади з громадськістю на базі Гостомельської селищної військової державної адміністрації; визначення основних критеріїв ефективності такої взаємодії;
- розробка рекомендацій щодо оптимізації взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Об'єктом дослідження є теоретичні та практичні засади взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Предметом дослідження є механізми взаємодії органів публічної влади міського та районного рівня з громадськістю.

Методи дослідження: У дослідженні використовувалися такі методи: історичний, при дослідженні підходів до концепції комунікації, системний підхід, що розглядає технології взаємодії як цілісну сукупність взаємозалежних елементів; метод аналізу та синтезу; логічний метод – для визначення рівня реалізації прийомів взаємодії на практиці; статистичні методи, моделювання та узагальнення – для розробки пропозицій удосконалення процесу взаємодії органів публічної влади міського та районного рівня з громадськістю.

Структура роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел.

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

1.1. Мета, завдання, функції та основні принципи побудови взаємодії органів публічної влади з громадськістю

Сьогодні все більшого значення набуває процес залучення громадськості до реалізації діяльності органів публічної влади, оскільки останні прагнуть до інформаційної відкритості та прозорості своєї діяльності. Паблік рілейшнз у даному випадку є однією з форм взаємодії громадськості та органів публічної влади. Специфікою паблік рілейшнз є їх соціальний характер, оскільки вони завжди спрямовані на будь-які конкретні соціально-громадські групи або суспільство в цілому.

Взаємодії органів публічної влади з громадськістю – це, перш за все, процес обміну інформацією, який призводить до зміни знань та поведінки хоча б одного з одержувачів цієї інформації.

В системі органів публічної влади в Україні ведеться активний пошук ефективних моделей співпраці публічної влади та територіальної громади. Умовою такої ефективної співпраці, її основною рушійною силою є ефективна інформаційна взаємодія між ними, що дозволяє налагодити конструктивний діалог, забезпечити інформаційну свободу особистості, сприяти розвитку демократії та самоврядування.

Взаємодія органів публічної влади та громадськості є підсистемою загальної інформаційної системи місцевого самоврядування.

Метою та основними завданнями взаємодії органів публічної влади та громадськості є підтримка одного з найважливіших завдань місцевого самоврядування, а саме: забезпечення прозорості влади, ефективного діалогу місцевої влади та територіальної громади, сприяння розвитку потенціалу громади в місцевому розвитку.

Основними елементами взаємодії органів місцевої влади та територіальної громади є суб'єкти такої інформаційної взаємодії, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура та засоби комунікації.

Суб'єктами інформаційної взаємодії органів публічної влади та територіальної громади є наступні:

1. Органи публічної влади:

- депутати всіх рівнів;
- сільські, селищні, міські ради;
- сільський, селищний, міський голова;
- виконавчі органи місцевих рад;
- посадові особи органів виконавчої влади [46; 47].

2. Представники територіальної громади:

- жителі сіл, селищ, міст (зокрема, як виборці і як представники певних соціальних груп тощо);
- громадсько-політичні організації;
- органи самоорганізації населення тощо.

Інформаційними ресурсами взаємодії органів публічної влади та територіальної громади є реєстри інформаційних баз (комп'ютерних і текстових) місцевого самоврядування, з переліком видів інформації, які можна отримати з відповідних баз. Відповідно до програм економічного та соціального розвитку міста мають бути створені та функціонувати такі бази даних [46]:

- контрольні документи (рішення, розпорядження міського голови, розпорядження голови облдержадміністрації, листи підприємств, вихідні листи);
- електронні бази нормативних документів міської ради;
- інформація щодо персоналу;
- бухгалтерський облік (розрахунок заробітної плати, кадрове забезпечення, матеріальна допомога, видача тендерної та іншої бухгалтерської документації);

- видача різноманітних ліцензій, дозволів на торгівлю;
- документація з землеустрою та землекористування;
- документація з соціального захисту населення;
- електронні бази даних, банки поточних, архівних документів органів місцевого самоврядування, які діють на міському та районному рівні;
- реєстри громадських організацій, ресурсних громадських центрів та центрів політичних партій;
- бази даних іншої соціально важливої інформації;
- бібліотеки громадських організацій з різних аспектів місцевого самоврядування та проблем різних соціальних груп;
- бази даних регіональних інформаційних центрів;
- книжкові фонди бібліотек тощо [47].

Взаємозв'язок між суб'єктами взаємодії забезпечується інформацією прямого та зворотного зв'язку між суб'єктами та механізмами її забезпечення (інформаційна інфраструктура та засоби комунікації).

Зовнішніми ланками системи є зв'язки з інформаційною системою місцевого самоврядування та основною системою місцевого самоврядування територіальних громад, а також суспільно-політичні умови та нормативно-правова база, в яких створена система інформаційної взаємодії органів публічної влади та територіальної громади.

Виходячи з цього, представляється можливим виокремити кілька найбільш суттєвих функцій взаємодії органів публічної влади з громадськістю, які сформульовані С. Блеком [12]:

1. *Функція соціального партнерства.* Ця функція передбачає взаємодію всього суспільства в цілому та його складових елементів, таких як політичні партії, різноманітні громадські організації, різноманітні спільноти тощо як партнерів у ході досягнення будь-яких спільних цілей.
2. *Функція соціального просування.* Ця функція передбачає можливість через зв'язки з громадськістю передавати і закріплювати в громадських

структурах певні контакти, настанови і установки, необхідні для досягнення цілей їх діяльності.

3. *Функція генератора соціальної активності.* Ця функція передбачає формування активності суспільства та його окремих структур у відповідь на різноманітні результати діяльності органів публічної влади, тобто через прояв такої реакції громадяни виступають активними суб'єктами соціальної взаємодії. Через цю функцію можна коригувати діяльність органів публічної влади на районному та міському рівнях, оскільки є зворотній зв'язок з громадськими структурами.

4. *Функція формування максимально прозорої взаємодії органів публічної влади з населенням, різними громадськими структурами, ЗМІ, різними організаціями.* Ця функція, по суті, є домінуючою, оскільки за її допомогою досягається необхідний рівень довіри населення до діяльності органів публічної влади на місцевому рівні.

Основними принципами взаємодії органів публічної влади з громадськістю є принципи демократичності, прозорості та публічності. Надзвичайно важливим завданням для забезпечення цих принципів, а також функціонування інформаційного суспільства є забезпечення взаємодії публічної влади та громадськості, зокрема з використанням інформаційних технологій [12]. Також, співпраця має базуватися на принципах: громадської активності, партнерства, відповідальності, політичної незалежності, запобігання корупції, раціонального та збалансованого розвитку, комплексності.

Окрім функцій і принципів, можна також виділити низку необхідних завдань, які реалізують органи публічної влади у сфері зв'язків з громадськістю. До цих завдань належать:

1. Посилення відкритості діяльності органів публічної влади суспільству.

2. Забезпечення високого рівня поінформованості громадських структур та громадян щодо специфіки діяльності органів публічної влади.

3. Формування стійких соціальних контактів і каналів взаємодії між органами публічної влади та громадськими структурами, які можуть впливати на здійснення управління, а також мотивувати членів суспільства до будь-якої діяльності.

4. Згладжування можливих розбіжностей у сфері прийняття управлінських рішень.

5. Створення сприятливого іміджу органів публічної влади як незалежної інституції, що забезпечує дотримання прав і законних інтересів членів суспільства.

Отже, зв'язки з громадськістю, враховуючи специфіку виконуваних ними функцій, здатні виступати найбільш універсальним інструментом, покликаним максимально ефективно реалізувати процеси взаємодії органів публічної влади та громадськості в особі його складових елементів. Водночас слід зазначити, що побудова такої моделі взаємодії зумовлює необхідність інформаційної прозорості з боку органів публічної влади, головним чином – своєчасного інформування суспільства про прийняття будь-яких важливих для всього суспільства рішень.

1.2. Нормативно-правові аспекти взаємодії органів публічної влади з громадськістю

Питання взаємодії органів публічної влади та громадськості регулюються законодавством України про інформацію та інформатизацію, про місцеве самоврядування, про права громадян на звернення до органів місцевого самоврядування та нормативно-правовими актами органів місцевого самоврядування.

Основні напрями державної інформаційної політики визначаються Законом України “Про інформацію” [23]. Відповідно до статті 6 даного Закону до таких сфер належать:

- “забезпечення доступу громадян до інформації;

- забезпечення ефективного використання інформації;
- сприяння постійному оновленню, збагаченню та збереженню національних інформаційних ресурсів;
- сприяння міжнародному співробітництву в інформаційній сфері та гарантування інформаційного суверенітету України”.

У статті 10 цього Закону наголошується на державних гарантіях права на інформацію, які забезпечує:

- “виконання обов’язку органів публічної влади, зокрема, органів місцевого самоврядування щодо інформування громадськості про власну діяльність та прийняті рішення;
- створення в органах публічної влади усіх рівнів спеціальних інформаційних служб або систем, які б забезпечували доступ до публічної інформації в установленому законом порядку;
- вільний доступ суб’єктів інформаційних відносин до статистичних даних, архівних, бібліотечних та музейних фондів;
- створення дієвого механізму реалізації права громадян на інформацію;
- здійснення державного контролю за дотриманням законодавства про інформацію;
- встановлення відповідальності за порушення законодавства про інформацію” [23].

Законом України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” [50] визначено “порядок всебічного та об’єктивного висвітлення діяльності органів публічної влади шляхом ЗМІ (друкованих та електронних ЗМІ, телебачення, радіо тощо)”.

Відповідно Указу Президента України “Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості діяльності органів державної влади” № 683 від 1 серпня 2002 р. [72], серед інших важливих заходів щодо забезпечення відкритості діяльності органів публічної влади, передбачається створення веб-сторінки установ та організацій публічної сфери та оперативне (не пізніше

п'яти робочих днів) розміщення офіційної інформації про діяльність відповідних органів, про виконання програм, планів, чинних та тих, які втратили чинності нормативно-правових актів, форм та зразків офіційних бланків та документів, архівної та іншої інформації, а також про необхідність якомога скорішого розміщення на різноманітних веб-сторінках проєктів нормативно-правових актів з інформуванням засобів масової інформації.

Слід зазначити, що сьогодні в Україні законодавство про основні засади діяльності органів місцевого самоврядування складається із низки Законів України, а саме: “Про місцеве самоврядування в Україні” [49], “Про вибори депутатів місцевих рад”, “Про статус депутатів місцевих рад”, “Про службу в органах місцевого самоврядування”, “Про органи самоорганізації” [55].

Одним із основних принципів, на яких ґрунтується діяльність органів місцевого самоврядування в Україні, є принципи демократичності, законності, прозорості, виборності, підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їхніх органів та посадових осіб тощо [49].

Забезпечення цих принципів можливе, насамперед, за умови ефективної інформаційної взаємодії органів публічної влади та громади, коли кожен із суб'єктів своєчасно отримує необхідну інформацію для виконання своїх завдань і функцій і в свою чергу надає її іншим суб'єктам.

Закон України “Про звернення громадян” [48] регулює практичну реалізацію права громадян України на участь у публічній владі, місцевому самоврядуванні, об'єднаннях громадян, підприємств, установ, організацій, права вносити пропозиції щодо покращення їх діяльності, на викриття недоліків у роботі органів публічної влади, оскарження дій посадових осіб, державних і громадських органів.

У 2016 році Україна започаткувала нову Стратегію сприяння розвитку громадянського суспільства за підтримки Координатора проєктів ОБСЄ в Україні [70]. Формування ефективної взаємодії організацій громадянського суспільства з державним сектором, на думку розробників даної програми, залежить, зокрема, від якісних змін моделі публічного управління та

адміністрування в Україні: децентралізації влади, послаблення неефективних адміністративно-командних і суто регуляторних засобів та технологій. Революція Гідності 2013-2014 років відкрила для України новий етап в історії розвитку громадянського суспільства, продемонстрував ступінь впливу громадськості на суспільно-політичні перетворення в державі, стала поштовхом до суттєвого оновлення влади. Все це вимагає створення саме повноцінних, а не декларативних органів публічної влади, які здатні володіти інформацією на початкових етапах прийняття управлінських рішень, пропонувати різні ефективні альтернативи, здійснювати контроль.

Сучасною тенденцією у публічному управлінні та адмініструванні стало зростання залучення різноманітних організацій громадянського суспільства до процесу і формування, і реалізації ефективної людиноцентрованої державної політики. Більшість стратегічних документів, зокрема, плани пріоритетних дій уряду і урядових інституцій з 2016 року, розробляються у безпосередній плідній співпраці з різноманітними організаціями громадянського суспільства в Україні. Сьогодні, особливо в умовах воєнного стану, зростає потреба у доступності, прозорості та підзвітності влади, посиленні механізмів контролю громадськості в антикорупційних та інших чутливих питаннях.

З метою забезпечення ефективного діалогу та партнерства між органами публічної влади, органами місцевого самоврядування та організаціями громадянського суспільства затверджено Національну стратегію розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки [41].

Зазначимо, що Національну стратегію готували у тісній співпраці з організаціями громадянського суспільства, Адміністрацією Президента України, представниками органів державної влади та місцевого самоврядування. Документ погоджено на регіональному, національному та міжнародному рівнях для сприяння Офісу координатора проектів ОБСЄ в Україні.

Україна з 2012 року є членом Міжнародної ініціативи “Партнерство “Відкритий уряд” в Плані дій якої передбачено “сприяння залученню громадянського суспільства до управління державними установами, а також розробку проекту закону про консультації з громадськістю” [53].

Відповідно до Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних [69] “державні органи та органи місцевого самоврядування зобов’язані оприлюднювати інформацію, яка міститься у формі відкритих даних, на своїх веб-сайтах та на центральному сайті відкритих даних (www.data.gov.ua)”. З метою координації роботи органів виконавчої влади та провідних громадських експертів Кабінетом Міністрів України створено Координаційну раду з реалізації цієї Ініціативи в Україні.

Водночас, дані ініціативи мають відображати основні принципи відкритого уряду у чотирьох критеріях:

- критерій прозорості: інформація про діяльність органів влади є відкритою, вичерпною, вільно доступною для громадськості та відповідає основним стандартам відкритих даних;
- громадяни: уряд залучає громадян до обговорення, що сприяє прийняттю більш інноваційних та ефективних рішень;
- критерій підзвітності, що передбачає наявність певних правил, норм і механізмів, які сприяють, що державні органи виправдовують свої дії, діють відповідно до їх вимог, реагують на критику, несуть відповідальність за невиконання законів чи зобов’язань;
- впровадження технології та інновації для прозорості та підзвітності, що передбачає: уряд визнає важливість надання громадянам відкритого доступу до технологій та визнає роль нових технологій у просуванні інновацій та важливість розширення можливостей громадян. За цей час було реалізовано та визнано на міжнародному рівні два дворічних плани дій. [69]

З 2015 року при Міністерстві юстиції функціонує робоча група з розробки рекомендацій щодо вдосконалення законодавства України на основі міжнародної практики залучення інститутів громадянського суспільства до

процесу прийняття рішень – концепції проекту закону про публічні консультації. Концепція була представлена під час дії Координатора проєктів ОБСЄ в Україні, зокрема, у партнерстві з Секретаріатом Кабінету Міністрів України та Міністерством юстиції на п'яти регіональних круглих столах на актуальну тему: “Громадянське суспільство і держава: обговорення законопроекту з публічних консультацій”. [80]

Над програмою відкритості органів публічної влади працюють Президент України, Офіс Президента України, Головне управління регіонального та кадрового розвитку та Департамент місцевого самоврядування та децентралізації, Комітет Верховної Ради з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування, Міністерство розвитку громад і територій України, Української асоціації районних та обласних рад, Асоціації об'єднаних територіальних громад, Асоціації міст України, обласних державних адміністрацій, районних рад, районних державних адміністрацій, Програми U-LEAD з Європою.

Отже, законодавством України, яке регулює питання децентралізації влади, є: Стратегія сталого розвитку Україна – 2030, Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, Закон України “Про співпрацю територіальних громад”, Закон України “Про засади державної регіональної політики”, Закон України “Про добровільне об'єднання територіальних громад”, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 77-р “Про затвердження Плану заходів щодо впровадження нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки”. Ці законодавчі акти разом із законодавством України про місцеве самоврядування є правовою основою взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Висновок до першого розділу

Найбільш універсальним інструментом, покликаним максимально ефективно реалізувати процеси взаємодії органів публічної влади та громадськості, враховуючи специфіку виконуваних ними функцій, є зв'язки з громадськістю. Водночас слід зазначити, що побудова такої моделі взаємодії зумовлює необхідність інформаційної прозорості з боку органів публічної влади через своєчасне інформування громадськості про прийняття будь-яких важливих для неї державно-управлінських рішень.

Питання взаємодії органів публічної влади та громадськості регулюються сучасним законодавством України: про інформацію, про інформатизацію, про місцеве самоврядування, про права громадян на звернення до органів місцевого самоврядування та іншими законодавчими та нормативно-правовими актами. Також, законодавством України, яке регулює питання взаємодії органів публічної влади з громадськістю, є: Стратегія сталого розвитку Україна – 2030, Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, Закон України “Про співпрацю територіальних громад”, Закон України “Про засади державної регіональної політики”, Закон України “Про добровільне об’єднання територіальних громад”, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 77-р “Про затвердження Плану заходів щодо впровадження нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки”. Ці законодавчі акти разом із законодавством України про місцеве самоврядування є правовою основою взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

Розділ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

2.1. Види і форми взаємодії органів публічної влади з громадськістю

Сьогодні органи публічної влади використовують різноманітні форми взаємодії з громадськістю, а саме [32]:

1. Оформлення, друк і подальше розповсюдження бюлетенів, різноманітних оглядів, інформаційних видань тощо.
2. Проведення відкритих прес-конференцій, інтерв'ю для висвітлення будь-яких подій. в ЗМІ.
3. Підготовка та трансляція різноманітних програм на телебаченні та радіо.
4. Проведення виступів у ЗМІ будь-якими відповідальними працівниками органів публічної влади.
5. Формування баз даних, що містять інформацію про діяльність органів публічної влади.
6. Інші форми, способи та технології оприлюднення офіційної (публічної) інформації, які не суперечать чинному законодавству України.

У сучасному українському суспільстві сам час диктує необхідність створення офіційних прес-служб органів публічної влади, основними інструментами яких у питаннях взаємодії з громадськістю можуть бути прес-релізи, різного роду брифінги, анонси будь-яких важливих подій, проведення прес-конференцій, громадські слухання, опитування громадської думки, ведення відповідних веб-сторінок, у тому числі офіційних профілів у соціальних мережах, що вже має місце у функціонуванні багатьох органів публічної влади.

Водночас із розвитком інформаційних технологій все більшого поширення набувають нові методи залучення громади до вирішення питань місцевого значення.

Чинне законодавство України передбачає такі основні форми безпосередньої демократії в місцевій громаді:

- вибори депутатів місцевих рад, сільських, селищних, міських голів (ст. 141 Конституції України) [32];
- місцевий референдум, опитування громадян, консультації (ст. 69 Конституції України [32], ст. 7 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49]);
- загальні збори громадян за їх місцем проживання (ст. 8 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49]);
- реалізація різноманітних місцевих ініціатив (ст. 9 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49]);
- проведення громадських слухань (ст. 13 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49]);
- здійснення громадської наукової та науково-технічної експертизи рішень органів місцевого самоврядування (ст. 11 Закону України “Про наукову та науково-технічну експертизу” [24]).

У всіх цих проявах прямої місцевої демократії є інформаційна складова, яка полягає у формуванні суспільної думки громади, що має юридичну здатність трансформуватися в певний офіційний документ, зокрема, в рішення референдуму, рішення ради, яке прийняте за результатами місцевої ініціативи, тощо).

Серед найсучасніших комунікативних механізмів взаємодії з громадськістю можна виділити різноманітні форуми, офіційні профілі в соціальних мережах, випуск електронних видань, відкриті дебати, прес-клуби. Як наслідок, органи публічної влади мають ширше та інтенсивніше використовувати такі форми комунікації, як офіційні веб-сайти та інші інформаційно-комунікаційні технології.

У сучасних суспільних реаліях саме електронні інструменти відкривають найширше поле для вдосконалення демократичної практики та формування організованого, активного та зрілого громадянського суспільства.

У зв'язку з цим органи публічної влади мають активно використовувати засоби Інтернету при вирішенні будь-яких суспільно значущих питань. У сучасному суспільстві це надзвичайно важливий механізм, який має бути пріоритетним у питаннях взаємодії органів публічної влади та громадських інституцій та моніторингу громадської думки.

Для взаємодії з владою використовуються певні механізми, зокрема, консультації з громадськістю, участь у проведенні громадських рад, участь у робочих групах, громадська експертиза та моніторинг, громадське слухання, запити на інформацію до органів державної влади тощо. Проте сьогодні потенціал аналітичного та експертного середовища, профспілок, роботодавців організацій у формуванні змісту державної політики залишається недостатньо реалізованим.

Нині органи публічної влади повсюдно залучають громадськість до вирішення існуючих суспільно значущих проблем у сфері своєї діяльності. Це сприяє підвищенню ефективності роботи державних структур, особливо у сфері надання будь-яких послуг населенню, а також у вирішенні будь-яких проблем, що виникають у окремих громадян (це в тому числі розгляд скарг та звернень громадян органами публічної влади в межах їх компетенцій).

Аналізуючи форми такої взаємодії, американський дослідник Джон Клейтон Томас виділив 5 основних форм, а саме [83]:

1. Інститут омбудсмена, а також центри громадської активності. Омбудсмен – це нейтральна особа, яку найняв уряд для надання допомоги громадянам у вирішенні скарг, отримання відповідей на запитання громадян щодо діяльності органів публічної влади, а іноді навіть деяких приватних підприємств. Зважаючи на їхню незалежність, можна стверджувати, що омбудсмени працюють на благо членів суспільства, не боячись невдоволення офіційної влади. Осередками суспільної активності є коаліції омбудсменів, основною метою яких є суто розгляд скарг громадян на діяльність приватних підприємств та організацій. Дві описані вище інституції можуть виступати не

тільки ефективним засобом розгляду звернень громадян, а й вирішувати будь-які проблеми, що виникають у них.

2. Спільне виробництво та сервіси обслуговування (державно-приватне підприємництво), які є об'єднаннями громадян і органів публічної влади різного рівня з метою створення та надання будь-яких послуг. Через цю форму відбувається взаємодія громадських і державних структур, формуючи ступінь очікуваних результатів їх діяльності.

3. Волонтерство. Ця форма характеризується виступом громадян як волонтерів, які будують свою діяльність на безоплатній основі з метою сприяння органам влади та державним структурам у наданні різноманітних послуг.

4. Інституціоналізація ролі громадськості в процесі прийняття рішень.

Як приклад ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю можна навести офіційну спільноту Гостомельської селищної військової державної адміністрації Бучанського району Київської області [9]. В соціальних мережах висвітлюються основні події в житті селищної громади, інформується громадськість про проведення будь-яких заходів, суспільно значущих заходів. При цьому є можливість миттєвого зворотного зв'язку з громадянами у вигляді можливості безкоштовного коментування опублікованих записів. Отже, з'явилася можливість відслідковувати суспільні настрої та реакцію на ту чи іншу подію. Як наслідок, зросла швидкість реакції органів влади на те, що відбувається в сільській агломерації.

Стало можливим коригувати діяльність органів місцевого самоврядування відповідно до суспільних настроїв і потреб. Іншим прикладом не менш ефективної взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю є офіційний сайт Гостомельської селищної військової державної адміністрації Бучанського району Київської області [10], де інформація про діяльність міської адміністрації представлена у відкритому доступі максимально прозоро. Веб-ресурс детально висвітлює найбільш значні події життя громади, публікує нормативно-правові акти, що

регламентують діяльність Гостомельської селищної військової державної адміністрації. Також на сайті представлена інформація про структуру адміністрації, основних посадових осіб, відповідальних за її належне функціонування, тощо. Як зворотний зв'язок – тематичний каталог «Електронне урядування», який надає широкі можливості для звернення громадян до органів місцевого самоврядування. Зокрема, досить ефективно функціонує Інтернет-приймальня очільника Гостомельської селищної військової державної адміністрації. Портал також забезпечує доступ до порталу державних та муніципальних послуг, куди громадяни також можуть звертатися з усіх питань, що їх цікавлять.

Сьогодні найефективнішим способом поширення інформації є ЗМІ. Говорячи про них, скористаємося класифікацією, наведеною у статті 20 Закону України “Про інформацію” [23]. Так, згідно з цією статтею “друкованими засобами масової інформації є періодичні видання (преса) – газети, журнали, бюлетені тощо та одноразові видання з певним тиражом, та аудіовізуальні засоби масової інформації – радіо, телебачення, кіно, відео тощо” [23]. Крім того, ЗМІ залежно від засновників класифікують на державні, комунальні та приватні.

Закон України “Про інформаційні агентства” [25] визначає ЗМІ як “zareєстрованих суб’єктів інформаційної діяльності, основною метою яких є поширення інформації. З огляду на те, що інформаційні агентства, по суті, є центрами збору, обміну та поширення інформації, співпраця з ними є виправданою та доцільною, особливо коли йдеться про швидке та широке поширення інформації”. Інтернет також є особливим засобом поширення інформації, який стрімко зростає в сучасному світі. Статус веб-ресурсів законодавством України не регулюється. Проте, однозначно бажано спрямувати свою роботу на аудиторію інтернет-користувачів та журналістів інтернет-видань.

Ефективна робота органів публічної влади із ЗМІ – запорука формування адекватної громадської думки щодо діяльності влади, шлях

створення режиму довіри між громадянином та владою. З іншого боку, на законодавчому рівні ЗМІ визначаються, зокрема, інструмент, який забезпечує відкритість та прозорість влади. Тому робота із ЗМІ є одним із найважливіших напрямів інформаційної діяльності органів публічної влади.

Пріоритетом у діяльності органів публічної влади слід вважати встановлення тісних конструктивних відносин із ЗМІ. Серед багатьох проявів взаємодії можна виділити такі форми роботи із ЗМІ, які широко практикуються органами публічної влади:

- періодичні індивідуальні зустрічі керівників органів публічної влади із засновниками, редакторами, журналістами;
- організація роботи прес-клубів при органах публічної;
- організація співбесід з керівником або посадовими особами органу публічної влади, підготовка публікацій про орган публічної влади;
- забезпечення присутності журналістів на заходах, організованих органами публічної влади;
- проведення творчих конкурсів для працівників ЗМІ, зокрема, конкурс на краще висвітлення соціальних питань тощо;
- підготовка прес-релізів, аналітичних звітів для представників ЗМІ;
- організація прес-конференцій, брифінгів; журналісти, інші представники ЗМІ;
- встановлення спрощеного режиму індивідуальних зустрічей посадових осіб органів публічної влади з інформацією, повідомленнями, оголошеннями електронною поштою, факсом та смс-повідомленнями.

Відповідно до ст. 23 Закону України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” [50] для “висвітлення діяльності органів публічної влади, виступів депутатів сільських, селищних, районних, міських, обласних рад у державних друкованих засобах масової інформації. за кошти місцевих бюджетів, виділяється не більше 20 відсотків площі кожного номера” [50].

Однією з моделей роботи органів публічної влади із ЗМІ є акредитація журналістів і технічних працівників ЗМІ при органах публічної влади. Така акредитація передбачена ст. 3 Закону України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” [50]. Проте, згідно з чинним законодавством, запровадження акредитації не є обов’язковим, а органи публічної влади не мають права вимагати акредитації журналістів та технічних працівників ЗМІ як обов’язкової умови для висвітлення своєї діяльності. Відповідно, акредитація в органах публічної влади є добровільною та здійснюється на вимогу представників ЗМІ. Виняток становлять випадки висвітлення заходів за участю високопосадовців на національному рівні, коли як елемент заходів безпеки практикується обов’язкова акредитація.

Акредитація представників ЗМІ при владі є одним із засобів регулювання відносин влади із ЗМІ. Проте, представники медіа, журналісти найчастіше зацікавлені в акредитації як додаткової гарантії їх безперервної та комфортної діяльності, оскільки акредитація надає всебічну допомогу владі в журналістиці. Запровадження акредитації є гарантією того, що, наприклад, прес-конференція буде подією для журналістів, а не переросте в діалог чиновників з людьми, які не мають жодного відношення до журналістики. Сає ця гарантія безпосередньо захищає журналістів не менше, ніж державних службовців.

Закон України “Про медіа” [26] говорить про “право ЗМІ ініціювати акредитацію своїх працівників при органах влади”. Отже, місцева влада не має права відмовити в акредитації, яку запитують ЗМІ. З іншого боку, акредитація жодним чином не може бути використана для обмеження легітимної діяльності журналістів. Так, було б абсолютно незаконним видаляти з прес-конференцій неакредитованих осіб, які мають редакційне посвідчення, відмовляти в інтерв’ю неакредитованим журналістам, відмовляти в запитах на інформацію через відсутність у заявника акредитації тощо.

Перш ніж говорити про процедуру акредитації, необхідно відзначити переваги, які дає акредитація журналістам та працівникам ЗМІ. Статтею 3 Закону України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” [50] визначено, що “орган, в якому акредитований журналіст і технічний працівник, завчасно інформує їх про важливі заходи, плани та організаційно сприяє виконанню ними їх професійних обов’язків”. Типові правила акредитації працівників ЗМІ та незалежних журналістів при органах влади, передбачають ряд преференцій для акредитованих осіб.

Основною формою комунікації влади та ЗМІ на сьогодні можна вважати прес-конференції та брифінги, підготовка до яких починається з визначення теми (предмету) прес-конференції. Тема прес-конференції зазвичай прив’язана до конкретної новини. Наприклад: підписання договору з інвестором на будівництво промислового об’єкта в територіальній громаді, внесення до ради нової програми, спростування неправдивої інформації про діяльність органів місцевого самоврядування тощо. У деяких випадках тема прес-конференції – підведення підсумків. Наприклад, прес-конференція за підсумками роботи місцевого бюджету тощо.

В більшості територіальних громад прес-конференція за участю селищного голови є знаменною подією, тому немає потреби в додаткових засобах для заохочення журналістів до участі у прес-конференції. Однак у великих міських громадах органам публічної влади доводиться конкурувати з іншими інформаційними виданнями в організації прес-конференцій та брифінгів. Тому тема такої прес-конференції має бути сформульована у такий спосіб, який би привернув увагу та зацікавив журналістів до участі в ній.

Окрім теми, зокрема, не доречним визначити дату, час та місце проведення прес-конференції. На момент вибору дати та часу доцільно обробляти повідомлення ЗМІ, інформаційних агентств про суспільно важливі події найближчим часом, щоб період цих заходів не збігався за часом з іншими гучними подіями. Оптимальна тривалість прес-конференції – 1,5-3 години.

Вибираючи місце для прес-конференції, важливо керуватися вимогами щодо його доступності для журналістів. Приміщення має мати необхідне технічне оснащення для проведення заходу, бути комфортним для операторів тощо. Зазвичай таким місцем є спеціальне приміщення в будівлі місцевого самоврядування. Однак, якщо організатори мають намір зробити певні акценти журналістів під час прес-конференції, при виборі місця можна зробити нетрадиційні ходи. Наприклад: якщо прес-конференція присвячена медичним проблемам, то прес-конференцію можна провести в медичному закладі. Такий вибір місця створює ефект “занурення” журналіста у певну проблему і є логічне виправданим, тому що одна справа, це, наприклад, говорити про проблему створення додаткових ліжок у затишній кімнаті виконкому ради, а інша – створення їх безпосередньо в лікарні.

Одним з важливих етапів підготовки до прес-конференції є визначення місцевою владою її учасників. Як правило, задіяний лише голова або інший керівник, однак можливі варіанти, особливо якщо є необхідність розкриття певної спеціалізованої інформації. Водночас, на нашу думку, спікерів не має бути багато: при більш ніж двох учасниках увага преси не у фокусі. Тому промова кожного доповідача має бути важливою, не має дублювати слова іншого учасника прес-конференції, а основні ролі між основними спікерами мають бути чітко розподілені. Для проведення органами місцевої влади прес-конференції їх інформаційні служби мають формувати пакет інформаційних документів (прес-пакет) для журналістів та окремий пакет документів для інших учасників, зокрема, які представляють органи публічної влади.

За потреби інформаційна служба органу публічної влади готує тези (тексти) виступів для основних учасників прес-конференції, спрогнозовує потенційні запитання від представників ЗМІ та готує тези орієнтовних відповідей на них.

Органи публічної влади у своїй діяльності використовують ряд форм, які передбачають пряме залучення громадян до вирішення організаційно-управлінських питань з проблем життя громади. Форми прямого управління

громадою мають глибокі традиції в Україні, більшість із яких є загальноприйнятою практикою в розвинених демократіях.

Окрім того, у сучасній практиці діяльності органів місцевого самоврядування набувають значного поширення альтернативні форми прямої демократії, комунікації влади з громадою, зокрема:

- “гарячі лінії”, радіо- та телевізійні передачі за участю посадових осіб місцевого самоврядування;
- круглі столи за участю органів місцевої влади та окремих цільових аудиторій;
- фокус-групи, які спрямовані на вирішення певних заздалегідь поставлених організаційно-управлінських завдань (наприклад, стосовно розробки алгоритму вирішення проблеми, узгодження стратегічної цілеспрямованості того чи іншого нормативно-правового акту тощо);
- дорадчі органи, які створюються при місцевих органах влади;
- Інтернет-конференції та Інтернет-форуми, які організовуються і проводяться за участю представників місцевих органів влади.

Для прикладу нижче вважаємо за доцільне навести характеристику громадських слухань, місцевих ініціатив та загальних зборів мешканців громади як один з найпоширеніших форм безпосередньої демократії, регулювання яких віднесено до компетенції місцевого самоврядування.

Сутність громадських слухань розкрита у ст. 13 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49], яка визначає громадські слухання як “форму реалізації права територіальної громади зустрічатися з депутатами місцевих рад та посадовими особами місцевого самоврядування, заслуховувати цих осіб, порушувати питання та вносити пропозиції з місцевих питань” [49].

Відповідно до цього Закону [49] “громадські слухання проводяться не рідше одного разу на рік”. Виходячи з законодавства, правомірно розрізняти “звітні громадські слухання (звіти голови, подання звіту про виконання

місцевого бюджету) та консультативні громадські слухання (обговорення проєктів, програмних рішень, стратегій тощо)” [49].

Предметом громадських слухань можуть бути різні питання. На цих слуханнях є правомірним порушувати питання, що впливають з економічних та соціальних пріоритетів конкретної територіальної громади. Ст. 42 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49] передбачено, що “сільський, селищний, міський голова не рідше одного разу на рік звітує про свою роботу перед територіальною громадою на відкритих зборах з громадянами”.

Крім того, чинне законодавство передбачає проведення громадських слухань:

- щодо реалізації екологічних проєктів і програм;
- з охорони проєктів розміщення, будівництва, зняття з експлуатації ядерних установок, які призначені для поводження з радіоактивними відходами, та щодо закриття полігонів;
- щодо якості питної води та вирішення питань з питного водопостачання;
- щодо якості житлово-комунальних послуг, які надаються мешканцям громади;
- щодо обговорення проєктів оновлення схем екомережі та контролю за станом їх виконання.

Обов’язковим елементом громадського обговорення цих документів є громадські слухання проєктів містобудівної документації та місцевих будівельних норм (ст. 1, 30-3, 30-4, 30-5 Закону України “Про планування і забудову”). Відповідно до ст. 9 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” [27] предметом громадських слухань може бути обговорення проєктів регуляторних актів.

Порядок організації і проведення громадських слухань визначається перш за все статутом територіальної об’єднаної громади. У разі відсутності статуту територіальної громади місцевий рівень часто затверджує положення

про порядок проведення громадських слухань (що не повністю відповідає ст.13 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49]), яке безпосередньо стосується порядку проведення громадських слухань).

В окремих випадках порядок проведення громадських слухань визначається відповідно законодавства (зокрема, обговорення проєктів містобудівної документації, локальних будівельних норм) або відповідно актів Кабінету Міністрів України (зокрема, використання ядерної енергії та радіаційна безпека).

Громадські слухання найчастіше організовують за ініціативою органів місцевого самоврядування, а в окремих випадках, ініціатива може виходити від об’єднань громадян та ініціативних груп. Муніципальна влада також може активно використовувати громадські слухання для підготовки непопулярних або поляризуючих рішень, наприклад, під час обговорення проєктів місцевих будівельних правил громадські слухання можуть замінити (або доповнити) низку інформаційних заходів, які мають вжити органи місцевого самоврядування.

З іншого боку, громадські слухання є хорошою формою зворотного зв’язку. Члени територіальної громади можуть задавати питання представникам органів місцевого самоврядування та надавати пропозиції щодо покращення діяльності органів місцевого самоврядування.

Технічні питання проведення громадських слухань включають реєстрацію учасників, підготовку інформаційних пакетів для основних учасників, створення лічильної комісії і робочої групи (погоджувальної комісії) для опрацювання результатів громадських слухань тощо. За рішенням громадських слухань бажано встановити максимальну кількість виступів і реплік для учасників, а також максимальний час (правила) для виступів.

Необхідно забезпечити повний запис громадських слухань через протоколи та/або аудіовізуальні засоби масової інформації. ефективність громадських слухань має тенденцію до зниження у міру зростання громади. У великих містах на громадські слухання бере участь дуже невелика частка

місцевих жителів, і часто кількість учасників слухань у таких містах навіть менша за кількість учасників менших (більш компактних) громад. Тому організація, підготовка та проведення громадських слухань у великих громадах потребує активізації усіх інформаційних зусиль, зокрема одночасного використання різних інформаційних каналів.

Ще однією формою місцевої демократії є місцеві ініціативи. Відповідно до ст. 9 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49] “члени територіальної громади мають право ініціювати розгляд у раді (як місцева ініціатива) будь-якого питання, віднесеного до компетенції місцевого самоврядування”.

Місцева ініціатива, внесена до ради у встановленому законодавством порядку, “підлягає обов’язковому розгляду на відкритому засіданні ради за участю членів ініціативної групи з місцевих ініціатив” [49]. Фактично процедура місцевої ініціативи є способом безпосередньої нормотворчості територіальної громади, дієвим механізмом формування державно-управлінських рішень усередині громади та внесення їх до розгляду і затвердження представницьким органом. Суть цієї форми полягає в тому, що суб’єкт ініціативи розробляє проект рішення місцевої ради та збирає необхідну кількість підписів для внесення питання, що потребує рішення, на розгляд чергової сесії місцевої ради.

Предметом певної місцевої ініціативи може бути як прийняття нового управлінського рішення місцевої ради, так і зміни або скасування чинного рішення.

З метою повного врахування важливих інтересів територіальної громади і потреб її мешканців законодавством також передбачається така форма участі членів територіальної громади у прийнятті державно-управлінських рішень, а саме: загальні збори громадян за місцем проживання. Відповідно до ст. 1 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49], загальна за місцем проживання – це “збори всіх або частини жителів села (села, селища, міста) для вирішення питань місцевого значення”.

Виходячи з логіки Закону [49] та державно-управлінської практики місцевого самоврядування, загальні збори громадян за місцем проживання виступають формою безпосередньої демократії, яка діє у малих громадах (селах, селищах) та невеликих частинах міських громад (мікрорайонах тощо).

Правовою основою для проведення загальних зборів громадян за місцем проживання виступає закон та відповідні положення статуту такої територіальної громади. На практиці радами також затверджуються тимчасові положення про порядок проведення загальних зборів громадян за місцем проживання (хоча у статті 8 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49] чітко зазначено, що “порядок проведення загальних зборів регулюється статутами територіальних громад”).

Слід зазначити, що Постанова Верховної Ради України від 17 грудня 1993 р. № 3748-XII “Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні” [68] часто застосовується на місцевому рівні. Це є не зовсім правильно, оскільки дана Постанова не є законом, а отже, з моменту набрання чинності Законом України “Про місцеве самоврядування в Україні” не може регулювати порядок проведення загальних зборів. Але якщо в Положенні територіальні громади прямо посилаються на вищевказану Постанову і у такий спосіб приймають запроваджений нею порядок проведення зборів, застосування її положень є юридично обґрунтованим. Різні питання місцевого значення можуть виноситися на розгляд загальних зборів громадян за місцем проживання.

Відповідно до Закону України “Про органи самоорганізації населення” [29] загальні збори ініціюють створення, обирають та припиняють повноваження органів самоорганізації населення.

Загальні збори також можуть розглядати: “обговорення проектів рішень ради та її виконавчого комітету; внесення пропозицій до порядку денного сесії ради та її виконавчого комітету; внесення пропозицій щодо встановлення місцевих податків і зборів, оголошення місцевих добровільних позик; розгляд питань щодо найменування, перейменування вулиць, алеї,

проспектів, площ, скверів, парків; внесення пропозицій з цих питань; обговорення питань щодо залучення населення до ліквідації наслідків аварій та стихійного лиха, надання допомоги органам місцевого самоврядування, державним органам у проведенні робіт з ліквідації наслідків аварій; заслуховування інформації від виконавчих органів міської ради про екологічно небезпечні ситуації та стан довкілля, а також про заходи щодо його покращення”. [29]

Загалом при організації загальних зборів громадян за місцем проживання можна використовувати алгоритм громадських слухань. При цьому статuti територіальних громад мають регулювати особливості, притаманні загальним зборам, зокрема:

- територіальний характер загальних зборів (збори мешканців усього населеного пункту або мешканців будинків, вулиць, мікрорайонів тощо);
- порядок ініціювання загальних зборів (ініціатива може виходити від органів місцевого самоврядування, органів самоорганізації чи ініціативних груп громадян);
- порядок визначення часу та місця проведення загальних зборів та повідомлення про це громадян (інформація в засобах масової інформації, оголошення в окремих місцях);
- проведення загальних зборів, призначення голови та секретаря та встановлення порядку денного порядку денного;
- порядок прийняття рішень загальних зборів; запис за допомогою різних засобів загальних зборів (ведення протоколу, використання аудіовізуальних засобів тощо);
- оприлюднення рішень загальних зборів та доведення їх до органів місцевого самоврядування;
- порядок врахування рішень загальних зборів органів місцевого самоврядування та інформування про це громадян. [29]

Відповідно до ст. 40 Конституції України кожен “має право надсилати індивідуальні або колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, які зобов’язані розглянути звернення та дати обґрунтовану відповідь у встановлених законом період”. [32]

Звернення громадян має багатифункціональний характер зокрема як правове явище, тому що забезпечує права громадян на участь в управлінні державними та суспільними справами, забезпечує зворотний зв’язок між громадськістю і органами публічної влади, виступає формою захисту громадянських прав і свобод, забезпечує прозорість діяльності органу місцевого самоврядування, зокрема, в прийнятті державно-управлінських рішень.

Питання розгляду звернень громадян регулюються Законом України “Про звернення громадян” [48], “Про інформацію” [23], постановою Кабінету Міністрів України від 14 квітня 1997 р. № 348 “Про затвердження Інструкції з діловодства на підприємствах, в установах, організаціях незалежно від форм власності в засобах масової інформації”. На підставі цих актів орган місцевого самоврядування затверджує власний порядок розгляду звернень громадян та інформаційних запитів. Відповідні відносини можуть регулюватися регламентом міської ради, виконавчого комітету або окремим документом (положенням, положенням тощо).

Окремо наведемо в кваліфікаційній роботі характеристики кожного з видів звернень, що застосовуються у сфері діяльності органів місцевого самоврядування.

Пропозиція (зауваження) – звернення громадян, у якому висловлюються поради, рекомендації щодо діяльності органів місцевого самоврядування, депутатів рад, посадових осіб, які поширюють свою компетенцію на громаду, а також думки громадян щодо регулювання певних суспільних відносин та умов життя громадян, удосконалення законодавства та правової бази державного та суспільного життя, зокрема, відповідно до

компетенції органу місцевого самоврядування, соціально-культурної та інших сфер діяльності територіальної громади. *Звернення* – це звернення громадян щодо сприяння реалізації їх прав та інтересів та потреб, закріплених Конституцією України та чинним законодавством, або інформаційні повідомлення про порушення чинного законодавства чи недоліки в діяльності підприємств, установ, комунальних організацій, депутатів місцевих рад, посадових осіб тощо, а також думки громадян щодо покращення їхньої ефективності їхньої діяльності. *Заява* – письмова форма звернення до місцевого органу влади чи підприємства, установи, організації комунальної власності із заявою про визнання за особою певного статусу, прав чи свобод тощо. *Скарга* – це форма звернення про відновлення порушених повністю чи частково прав та захист законних інтересів особи громадянина, які порушені діями (бездіяльністю), рішеннями місцевих органів влади, підприємств, установ, організацій комунальної та інших форм власності, посадових осіб.

Звернення можуть бути усними (пред'явленим громадянином і зафіксованим посадовою особою на особистому прийомі) або письмовими, надісланими або поштою або переданими громадянином в відповідний орган, установу особисто або через уповноважену ним особу, якщо ці повноваження діють відповідно до чинного законодавства.

Звернення можуть бути подані як особою (фізичною особою), так і групою осіб (колективом). Доцільно, щоб у нормативних актах органів місцевого самоврядування були встановлені певні особливості розгляду колективних звернень. Наприклад, у колективному зверненні (більше 30 підписів) міський голова може створити певний тимчасовий робочий орган (комісію) для розгляду поданого на розгляд звернення.

При поданні звернення відповідно до статті 5 Закону “Про звернення громадян” [48] мають бути дотримані такі вимоги:

“а) вимоги щодо звернення: звернення адресуються органам державної влади та місцевого самоврядування, посадовим особам, до повноважень яких входить вирішення питань, порушених у зверненнях;

б) вимоги до форми: у зверненні зазначаються прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, суть питання, зауваження, пропозиції, заяви чи скарги, прохання чи прохання. Письмова заява має бути підписана заявником (заявниками) із зазначенням дати;

в) вимоги до мови звернення: громадяни мають право звертатися до органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій комунальної власності, посадових осіб українською або іншою прийнятною для сторін мовою” [48].

На сьогодні неврегульованим залишається статус електронних листів, які надсилаються на електронну адресу органів місцевого самоврядування, зокрема тих, які не містять електронного підпису. Тому органи місцевого самоврядування часто не вміють працювати з такими документами. Як варіант, можна закріпити порядок роботи з електронними документами на рівні локальних нормативних актів. Ця процедура має включати ідентифікацію автора та перевірку наданої інформації, оскільки електронні листи можуть містити недостовірну інформацію.

На сьогодні в Україні запроваджено і ефективно діють низка інструментів державної фінансової підтримки організацій громадянського суспільства, що загалом відповідає сучасним світовим підходам до такого виду фінансування, але практика такої підтримки потребує суттєвого доопрацювання, зокрема, щодо підтримки інституційного розвитку організацій.

Слід зупинитися на двох основних інструментах, які активно використовують як центральні органи державної виконавчої влади, так і органи місцевого самоврядування, а саме:

- фінансова підтримка організацій громадянського суспільства спрямована на забезпечення діяльності, зокрема, витрати на їх утримання. Але такі пільги наявні, як правило, лише для окремих типів громадських організацій, наприклад, для громадських об'єднань ветеранів, інвалідів, спортивних товариств, національних творчих спілок;

- фінансова підтримка громадських організацій, спрямована на реалізацію програм (проектів, заходів), яка розподіляється на конкурсних засадах. До видатків Державного бюджету України відносяться такі видатки, які спрямовані на підтримку організацій громадянського суспільства, а саме:

- державна підтримка різноманітних всеукраїнських громадських об'єднань інвалідів та ветеранів;

- державна підтримка молодіжних, дитячих громадських організацій для реалізації загальнодержавних програм і заходів для дітей, молоді, жінок та сім'ї згідно з переліком, затвердженим Кабінетом Міністрів України;

- державна підтримка громадських об'єднань, які здійснюють заходи, спрямовані на національно-патріотичне виховання дітей та молоді;

- організація та проведення культурно-мистецьких заходів, організованих національними творчими спілками відповідно переліку, затвердженому Кабінетом Міністрів України;

- фінансова підтримка всеукраїнських громадських організацій фізичної культури і спорту відповідно переліку, затвердженому Кабінетом Міністрів України [17].

Слід також зазначити, що порядок розподілу таких видатків Бюджетним кодексом України не регулюється. Відповідно до частини сьомої статті 20 Бюджетного кодексу щодо бюджетних програм, виконання заходів, які потребують нормативного визначення певного механізму використання бюджетних коштів, головні розпорядники коштів державного бюджету розробляють проекти порядку використання бюджетних коштів державного бюджету, які затверджуються Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до частини шостої статті 22 критерії та умови визначення організацій, яким надається бюджетна підтримка, визначаються Кабінетом Міністрів України.

Критеріями визначення одержувачів бюджетних коштів є фактично процедура конкурсного відбору, затверджена постановою 1049. Усі, хто займається розробкою та прийняттям офіційних документів, знають, що

зазвичай це не разова справа. Це процес прийняття та прийняття рішення, який складається з кількох етапів, а саме:

- ініціювання (подання ідей, пропозицій);
- розвиток;
- обговорення проєкту;
- прийняття (опублікування, підписання) акта;
- опублікування та набрання чинності;
- контроль виконання.

На всіх цих етапах можливе і доцільне залучення громадськості. Механізм “кабінетного” нормотворення, коли громадськість поставлена перед фактом прийняття рішень, які генеруються виключно владою і обговорюються в кращому випадку на внутрішньому засіданні, для більшості рішень є невиправданим. Будучи учасником процесу прийняття та ухвалення публічних рішень, громадськість таким чином несе ризики та відповідальність, пов’язану з цими рішеннями.

Крім того, залучення громадськості значно підвищує вірогідність того, що документ дозволить збалансувати інтереси всіх сторін правовідносин та уникнути помилкових та неефективних рішень. Ініціатива ухвалення акта може виходити як від влади, так і від громадськості у вигляді організацій громадянського суспільства чи навіть окремих осіб.

Отже, можна зробити висновок, що взаємодія органів публічної влади з громадськістю сьогодні займає надзвичайно важливе місце в діяльності органів місцевого самоврядування, оскільки така діяльність спрямована переважно на створення сприятливого психологічного клімату в суспільстві з питань діяльності органів публічної влади, формування належного рівня взаєморозуміння, розвиток взаємодії між державними структурами та населенням. Інститут зв’язків з громадськістю дозволяє в реаліях сьогодення не лише стимулювати зацікавленість населення у здійсненні місцевого самоврядування, але й здатний забезпечити високий ступінь підтримки членами суспільства різноманітних перетворень (соціальних, економічних,

тощо), сприяє консолідації громадян і влади у вирішенні різноманітних суспільно-політичних питань, що безумовно підвищує ефективність роботи органів публічної влади в процесі здійснення ними своєї діяльності.

2.2. Критерії ефективності взаємодії органів публічної влади з громадськістю

Громадянське суспільство є складовою частиною механізму, що забезпечує функціонування демократичних інститутів і стійку стабільність політичної та соціально-економічної системи країни, сприяє виробленню обґрунтованої та виваженої державної політики. Успішна взаємодія органів публічної влади та громадськості залежить від створення сприятливих різноманітних умов для розвитку громадянського суспільства. Концепція єдності, співпраці органів публічної влади з громадськістю у питаннях розробки, реалізації та моніторингу державної політики, яка відповідає безпосереднім інтересам суспільного блага, виступає однією з основних характеристик сучасної демократичної держави, яка стоїть на службі реалізації прав і свобод своїх громадян.

Аналіз ефективності інформаційної системи можливий за наявності критеріїв ефективності взаємодії органів публічної влади з громадськістю. Актуальним є питання загальних критеріїв якості інформації та сформованих на її основі інформаційних ресурсів.

Як відомо, до них відносяться:

- надійність
- ефективність
- своєчасність
- актуальність
- повнота
- структура
- доступність інформації.

Ці критерії повністю відповідають інформації прямого спілкування.

А для інформації, що виконує соціально-виховну функцію, найважливішим є критерій – зрозумілість інформації для людини, яка її

сприймає. Тобто повідомлення має бути донесене мовою, доступною для цільової аудиторії.

Як відомо, зворотний зв'язок є основою саморегуляції та розвитку систем, їх адаптації до змін умов життя.

Ефективний зворотний зв'язок у системі інформаційної взаємодії влади та громади виконує надзвичайно важливу функцію донесення думки громади до органів публічної влади та має коригувально-оптимізуючий вплив на підвищення ефективності місцевого самоврядування.

Фактично, зворотний зв'язок, який отримують органи публічної влади, не лише забезпечує право громадян на звернення, а й є механізмом реалізації основного принципу системи місцевого самоврядування – демократизму.

Основним критерієм якості інформації зворотного зв'язку є її репрезентативність.

Ефективність інформаційної взаємодії можна визначити на основі прямих і непрямих критеріїв ефективності.

Прямі критерії ефективності (як прямі, так і зворотні) характеризують стан організації інформаційної взаємодії.

До прямих критеріїв ефективності можна віднести:

- наявність інформаційних ресурсів (банків, баз даних, архівів) належної якості;
- своєчасна доставка необхідних видів інформації через оптимальні механізми взаємодії.

Непрямі критерії (індикатори) *ефективності* прямої комунікації характеризують рівень взаєморозуміння між владою та громадянськістю.

Це такі показники, як:

- ступінь освіченості громадськості щодо основних понять місцевого самоврядування, зокрема, як характеризується територіальна громада, які її права та обов'язки щодо своїх мешканців;
- розуміння спектру компетенцій і повноважень органів місцевого самоврядування;

- обізнаність про програми, які реалізуються в громаді та про цілі розвитку громади;
- поінформованість виборців про результати діяльності своїх депутатів;
- поінформованість представників окремих соціальних груп щодо прав, програм для своєї соціальної групи тощо;
- поінформованість громади про механізми участі в житті громади;
- ступінь участі громади у формуванні та реалізації цілей творчого розвитку (тобто залучення потенціалу громади до розвитку).

Непрямі критерії ефективності зворотного зв'язку характеризують:

- систематичне вивчення громадської думки;
- відсутність повторних скарг з одних і тих самих питань до органів місцевого самоврядування та вищих органів влади;
- позитивні результати проведених моніторингових досліджень з питань вирішення проблем, які турбують мешканців територіальної громади.

Ефективність взаємодії органів публічної влади з громадськістю є основою підвищення якості життя, забезпечує поступову стабільність соціально-політичного життя територіальної громади, сприяє її переходу до сталого розвитку.

Висновки до другого розділу

Взаємодія органів публічної влади з громадськістю сьогодні займає надзвичайно важливе місце в діяльності органів місцевого самоврядування, оскільки така діяльність спрямована переважно на створення сприятливого психологічного клімату в суспільстві з питань діяльності органів публічної влади, формування належного рівня взаєморозуміння, розвиток взаємодії між державними структурами та населенням.

Інститут зв'язків з громадськістю дозволяє в реаліях сьогодення не лише стимулювати зацікавленість населення у здійсненні місцевого самоврядування, але й здатний забезпечити високий ступінь підтримки

членами суспільства різноманітних перетворень (соціальних, економічних, тощо), сприяє консолідації громадян і влади у вирішенні різноманітних суспільно-політичних питань, що безумовно підвищує ефективність роботи органів публічної влади в процесі здійснення ними своєї діяльності.

Основними критеріями ефективності взаємодії органів публічної влади зі громадськості є наступні: надійність інформації, яка транслюється від органів публічної влади для широкої громадськості; ефективність взаємодії; своєчасність, актуальність, повнота, структура і доступність інформації.

Розділ 3. ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА РОЗВИТКУ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З ГРОМАДСЬКІСТЮ

Впродовж останніх десятиліть було здійснено комплексну оцінку ролі та функцій організацій громадянського суспільства в країнах Європи, в тому числі в Україні. Уряди переглянули свої відносини з громадянським суспільством, щоб забезпечити більш ефективну участь громадськості в прийнятті державно-управлінських рішень і покращити державну політику щодо соціальних послуг у різних сферах життєдіяльності суспільства, від боротьби з безробіттям до покращення освіти.

Водночас, станом на сьогодні взаємодія органів державної влади, місцевого самоврядування з громадськістю залишається неефективною через недостатню прозорість цих органів та бюрократичні процедури такої взаємодії, низький рівень взаємної довіри. Наприклад, згідно з експертним опитуванням, серед причин неефективності публічних консультацій є:

- небажання виконавчої влади розглядати пропозиції;
- низька якість пропозицій;
- відсутність належної інформації про консультації;
- корупція, що перешкоджає прозорості прийняття рішень тощо.

Тому, на нашу думку, необхідно подолати наступні явища: по-перше, корупцію, бюрократизацію органів публічної влади, по-друге, соціальну інертність, небажання громадян відверто відстоювати власні інтереси та брати участь у розробці та прийнятті державно-управлінських рішень, які сприяють покращенню життя усіх мешканців громади.

Відкритим на сьогодні є також питання ефективності прийнятих нормативно-правових актів, їх вдосконалення шляхом запровадження “робочих” процедур разом із посиленням відповідальності представників органів публічної влади за дотримання чинного законодавства.

Наступним кроком має стати вдосконалення процедур, які б забезпечували практику врахування позицій органів державної влади, утвердження принципів відкритості, прозорості та підзвітності.

Пропозиції щодо ефективної моделі взаємодії громадськості та органів публічної влади:

- забезпечення інформаційної відкритості органів державної влади, своєчасне інформування про підготовку проєктів державно-управлінських рішень;
- поступове вдосконалення законодавчо-нормативної бази, усунення недоліків та прогалин в ній, що має забезпечити ефективність процедур консультацій з громадськістю, повноцінне здійснення громадського контролю, проведення громадської експертизи, зокрема проведення антикорупційної експертизи нормативно-правових актів;
- широке охоплення дієвими механізмами громадського контролю, громадської експертизи, моніторингу, публічних консультацій першочергових для суспільства питань з покращення життєдіяльності громади;
- стимулювання у мешканців громади громадської активності, підвищення їхньої громадянської компетентності, зокрема, формування спеціальних навичок взаємодії з органами публічної влади та підвищення рівня обізнаності з процедурами, передбаченими законодавством.

Розробка ефективних рішень, надання соціальних послуг, розвиток благодійності та волонтерства, боротьба з корупцією – ці процеси необхідні кожній правовій демократичній державі. Залучення ресурсів і діяльності громадського сектору є не вигідним для держави: послуги громадських організацій найкраще відповідають потребам споживачів, а в багатьох випадках є економічнішими, ніж аналогічні послуги від держави чи бізнесу.

Зарубіжні демократичні країни активно користуються перевагами залучення організацій громадського сектору до співпраці через різні механізми фінансової підтримки. Це, на нашу думку, призводить до того, що

більше половини бюджету середньої організації формується за рахунок бюджетних коштів, тоді як в Україні ці показники на значно нижчому рівні.

Подальший розвиток громадянського суспільства в Україні та зміцнення партнерства з владою у вирішенні актуальних соціальних проблем значною мірою залежить від запровадження ефективної системи фінансової підтримки організацій громадянського суспільства.

Сильною рисою органів публічної влади є здатність підтримувати правильну ініціативу громади. У багатьох випадках своєчасна та адекватна підтримка громадських ініціатив приносить місцевій владі незаперечну користь. Іноді громадський сектор пропонує уряду проєкт розвитку місцевого самоврядування в більш-менш готовому вигляді. Це той випадок, коли розробка передувала офіційному розгляду рішення. Звичайно, якщо його прийняти, то цей документ стане офіційним актом влади, і вона відповідатиме за нього.

Робота з проєктами актів передбачає різні форми, наприклад, робочі групи, надання зауважень та рекомендацій фахівців у відповідних галузях тощо. Окремою формою ініціювання рішення місцевої ради є внесення місцевої ініціативи у порядку, визначеному статутом територіальної громади.

Ініціювання певних проєктів регуляторних актів має своїм наслідком їх включення до плану роботи місцевої ради або плану діяльності з підготовки регуляторних актів виконавчого комітету, які підлягають обов'язковому оприлюдненню не пізніш як у десятиденний строк з дня їх затвердження (ст. 23 Закону України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” [27]. З цієї норми, яка, на перший погляд, стосується лише проєктів регуляторних актів, насправді стає зрозумілою доцільність оприлюднення планів роботи ради, оскільки розробка проєкту рішення, як правило, є творчим процесом за участю обмежена кількість фактичних розробників.

Іноді виправдано написання проєкту одним фахівцем. Проте при розробці проєктів нормативно-правових актів доцільно залучати

представників цільової аудиторії, для якої розробляється документ. Зазвичай це позитивно позначається на якості рішення (з'являється більше можливостей отримати збалансований документ, що враховує інтереси всіх зацікавлених осіб). Це також сприятиме суспільному визнанню проєкту.

До проєкту доцільно підготувати пояснювальну записку із зазначенням мети плану розвитку, можливих альтернатив, переваг та витрат у разі прийняття/неприйняття акту. При підготовці проєкту регуляторного акту обов'язковим є підготовка аналізу регуляторного впливу згідно з методикою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 11.03.2004 р. № 308.

Статтею 30-3 Закону України “Про планування і забудову території” передбачено оприлюднення проєктів містобудівної документації (у тому числі схем планування території, генеральних планів, детальних планів території, проєктів містобудування, містобудівного обґрунтування місця розташування), а також місцевих будівельних норм, оприлюднення в місцевих засобах масової інформації повідомлень про проведення громадського обговорення цих проєктів та розповсюдження у вигляді інформаційного пакета чи брошури.

Порядок оприлюднення проєктів нормативних та містобудівних актів досить вдало та логічно врегульований чинним законодавством. Тому його можна застосовувати за аналогією до всіх інших нормативних актів.

У більшості випадків комплекс заходів щодо громадського обговорення не врегульований законодавством і може включати:

- збір та аналіз розробником зауважень і пропозицій громадян та юридичних осіб (є обов'язкові для нормативно-правових актів);
- круглі столи, фокус-групи з владою та зацікавленими сторонами;
- громадські слухання (є обов'язкові для обговорення потенційних проєктів містобудівної документації, місцевих правил забудови);
- відкриті засідання постійних і тимчасових комісій ради, робочих і дорадчих органів при виконавчому комітеті або міському голові;

- обговорення на загальних зборах громадських організацій і профспілок, місцевих осередків політичних партій, в органах самоорганізації населення;
- обговорення на форумах (на сайті) органу публічної влади тощо.

Зокрема, вивчення громадської думки під час обговорення проєктів нормативно-правових актів здійснюється шляхом:

- організації та проведення різноманітних соціологічних досліджень та спостережень (зокрема, опитування, анкетування, контент-аналіз інформаційних матеріалів);
- створення певних інформаційних розділів (рубрик) у друкованих та електронних ЗМІ;
- організація та проведення експрес-аналізу офіційних коментарів, відповідей, інтерв'ю, інших матеріалів у медіа, на телебаченні, в мережі Інтернет для розуміння позицій та думок різних соціальних груп населення;
- опрацювання, аналіз та узагальнення зауважень і пропозицій, висловлених у зверненнях громадян та громадських організацій;
- аналіз цільової інформації, отриманої в спеціально встановлених боксах.

Кульмінацією нормотворчого процесу є прийняття акту. Нормативно-правові рішення колегіальних органів, тобто рад і виконавчих комітетів, мають прийматися з урахуванням думки представників громадськості, яких вони стосуватимуться. Бажана присутність та можливість висловлення позиції представників зацікавлених сторін. Законодавством передбачено розгляд радою місцевої ініціативи, поданої в порядку, встановленому статутом територіальної громади, за участю конкретних членів відповідної ініціативної групи.

У разі організації та проведення громадських слухань пропозиції, подані за їх результатами, підлягають обов'язковому розгляду (статті 9, 13 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49]). Найбільш публічною формою діяльності місцевої ради є пленарне засідання її сесії. Такі

засідання, зокрема, є відкритими – рішення про закриті засідання приймаються радою в особих випадках.

Виходячи з певних умов, доцільно забезпечити:

- поінформування громадськості про час і місце проведення пленарних засідань сесії;
- доступ на зустрічі представників державних установ, суб'єктів господарювання, зацікавлених осіб (можливий за попередньою реєстрацією, але без права відмови);
- транслювати засідання (хоча б у холі перед залом засідань чи на вулиці перед будівлею ради).

Стаття 59 Закону України “Про місцеве самоврядування в Україні” [49] та стаття 22 Закону України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” [50] чітко зобов’язують видання нормативно-правових актів органів і посадових осіб місцевого самоврядування.

На сьогодні в Україні не прийнято закону, який би відповідав вимогам ст. 57 Конституції України [32] визначено порядок оприлюднення нормативно-правових актів. Статтею 22 Закону України “Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації” [50] встановлено, що “нормативно-правові акти органів місцевого самоврядування публікуються в офіційних виданнях (інформаціях, бюлетенях, збірники, бюлетені тощо) та друкованих засобах масової інформації, інформація місцевого самоврядування та в інших засобах масової інформації відповідно до законодавства України та договорів між органом місцевого самоврядування та редакціями друкованих засобів масової інформації”. [50]

Відповідно до ст. 12 Закону України “Про основи державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” [27] нормативні акти “офіційно оприлюднюються в друкованих засобах масової інформації місцевого самоврядування, а за їх відсутності – в інших друкованих засобах

масової інформації, визначених цим органом”. Статтею 30-3 Закону України “Про планування і забудову територій” визначено, що оприлюднення рішень про розроблення затвердження містобудівної документації та місцевих правил забудови здійснюється шляхом оприлюднення таких рішень у засобах масової інформації, які поширюються в території, а також шляхом розміщення даних рішень на офіційних веб-сайтах.

З цього ми можемо зробити висновок, що офіційно опублікованим нормативно-правовим актом вважається документ, який опублікований в один із таких способів:

- опублікування в місцевій газеті місцевого органу влади;
- публікація в певному офіційному виданні ради, в офіційних виданнях (інформація, бюлетень, збірник, інформаційний лист);
- публікація в газеті, з якою орган публічної влади уклав договір про офіційне видання;
- публікація в газеті, яка визначена рішенням органу публічної влади (нормативні акти, рішення про бюджет);
- оприлюднення інформації на веб-сайті органу публічної влади (зокрема, рішень про розроблення та затвердження містобудівної документації, місцевих правил забудови тощо).

Друковані засоби масової інформації, в яких офіційно публікуються акти органів публічної влади та селищного голови, мають бути визначені в статуті територіальної громади, а за його відсутності – в регламенті ради чи виконавчого комітету. Якщо цього не зроблено, рада, виконавчий комітет або голова можуть видати окремий акт (розпорядження), у якому вказати конкретне видання, в якому офіційно опубліковано їх рішення. Звичайно, таке рішення (розпорядження) також має бути оприлюднене.

Інші способи оприлюднення місцевих актів є неофіційними. Проте закон не забороняє та не обмежує таке розголошення. До неформальних методів належать, зокрема: розміщення на офіційному веб-сайті місцевого органу влади, на веб-сайтах інших установ; створення електронних баз даних

про ЗМІ; розміщення на інформаційних стендах; передача до бібліотек і читальних залів.

Зупинимось на публікації документів через Інтернет та створенні електронних баз офіційних актів. Як правило, публікація в такий спосіб є неофіційною. Однак це найбільш зручний і доступний спосіб формування бази локальних актів. І якщо повне оприлюднення всіх локальних актів у друкованому вигляді є технічно та організаційно складним і потребує значних витрат, то в електронному форматі це цілком можливо і практикує ряд органів публічної влади. Для зручності користування електронною базою доцільно налаштувати системи пошуку документів за датою, словами в назві та тексті акту, передбачити поділ на рубрики (рішення ради, виконавчого комітету, рішення за роками), нормативні акти тощо). Також зручно, коли посилання на базу локальних актів знаходиться на головній сторінці офіційного сайту.

Отже, без перебільшення можна сказати, що ефективна взаємодія органів публічної влади та громадськості є основою демократії, механізмом залучення творчості громади до місцевого розвитку та, нарешті, єдиним прямим шляхом побудови громадянського суспільства – суспільства відповідальних громадян. Зрозуміло, що взаємодії може виконувати всі свої важливі функції лише за умов оптимальної організації. Кожна з актуальних проблем, що є сьогодні у взаємодії органів публічної влади та громадськості, чекає свого оптимального вирішення, а це означає визначення альтернативних рішень та їх оцінку.

ВИСНОВКИ

Результатом кваліфікаційної роботи стали наступні висновки.

1. Досліджено теоретичних засад взаємодії органів публічної влади з громадськістю, а саме визначено мету, завдання, функції та основні принципи побудови взаємодії органів публічної влади з громадськістю. Отже, *метою та основними завданнями* взаємодії органів публічної влади та громадськості є забезпечення прозорості влади, ефективного діалогу місцевої влади та територіальної громади, сприяння розвитку потенціалу громади в місцевому розвитку. *Основними елементами* взаємодії органів місцевої влади та територіальної громади є суб'єкти такої взаємодії, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура та засоби комунікації.

Суттєвими функціями взаємодії органів публічної влади з громадськістю, визначено: *функцію соціального партнерства; функцію соціального просування функцію генератора соціальної активності; функцію формування максимально прозорої взаємодії органів публічної влади з населенням, різними громадськими структурами, ЗМІ, різними організаціями.* Основними принципами взаємодії органів публічної влади з громадськістю є принципи демократичності, прозорості та публічності, громадської активності, партнерства, відповідальності, політичної незалежності, запобігання корупції, раціонального та збалансованого розвитку, комплексності.

Основними завдання, які реалізують органи публічної влади у сфері зв'язків з громадськістю є: посилення відкритості діяльності органів публічної влади суспільству; забезпечення високого рівня поінформованості громадських структур та громадян щодо специфіки діяльності органів публічної влади; формування стійких соціальних контактів і каналів взаємодії між органами публічної влади та громадськими структурами, які можуть впливати на здійснення управління, а також мотивувати членів суспільства до будь-якої діяльності; згладжування можливих розбіжностей у сфері прийняття

управлінських рішень; створення сприятливого іміджу органів публічної влади як незалежної інституції, що забезпечує дотримання прав і законних інтересів членів суспільства.

2. Здійснено аналіз сучасного стану взаємодії органів публічної влади з громадськістю на базі Гостомельської селищної військової державної адміністрації; охарактеризовано нормативно-правову базу. Так, певні питання взаємодії органів публічної влади з громадськістю регулюються законодавством України про інформацію, про інформатизацію, про місцеве самоврядування, про права громадян на звернення до органів місцевого самоврядування та іншими нормативно-правовими актами органів місцевого самоврядування. Також, законодавством України, яке регулює питання взаємодії органів публічної влади з громадськістю, є: Стратегія сталого розвитку Україна – 2030, Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, Закон України “Про співпрацю територіальних громад”, Закон України “Про засади державної регіональної політики”, Закон України “Про добровільне об’єднання територіальних громад”, Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 січня 2019 року № 77-р “Про затвердження Плану заходів щодо впровадження нового етапу реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні на 2019-2021 роки”. Ці законодавчі акти разом із законодавством України про місцеве самоврядування є правовою основою взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

3. Досліджено види та механізми взаємодії органів публічної влади з громадськістю на базі Гостомельської селищної військової державної адміністрації; визначено основні критеріїв ефективності такої взаємодії. Так, взаємодія органів публічної влади і громадськості здійснюється у формі таких механізмів: нормативно-правового регулювання (встановлення законами та іншими державними нормативно-правовими актами загальних засад реалізації громадської ініціативи, прийняття законів про наділення організацій

громадянського суспільства окремими повноваженнями тощо); державний контроль за законністю діяльності організацій громадянського суспільства і навпаки – контроль з боку громадськості діяльності органів публічної влади; – контроль за виконанням окремих державних повноважень, переданих органам місцевого самоврядування; дострокове припинення повноважень представницьких органів публічної влади; подання скарг на дії органів публічної влади до прокуратури, інших органів, які мають контрольні чи наглядові повноваження щодо відповідного органу публічної влади; участь представників громадськості в роботі дорадчих органів, створених на паритетних засадах (погоджувальних комісіях, нарадах, радах тощо). Отже, взаємодія органів публічної влади та громадськості передбачає, що вони, як партнери, щонайменше є рівноправними щодо основного об'єкта управління, і здійснюється для досягнення спільної мети – підвищення рівня та якості життя населення кожної територіальної громади, регіону, держави в цілому.

4. Розроблено рекомендацій щодо оптимізації взаємодії органів публічної влади з громадськістю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми формування та розвитку європейського інформаційного простору : кол. монографія / Є. Б. Тихомирова, Н. Карпчук, А. Митко [та ін.] ; ред. Є. Б. Тихомирова. Луцьк. 2012.
2. Азарова Т.В., Абрамов Л.К. Інформаційне забезпечення процесу рішення соціальних проблем на місцевому рівні. Кіровоград: ІСКМ. 2013.
3. Аналіз державної політики в Україні: навчальна дисципліна, сфера професійної діяльності, галузь прикладних досліджень : зб. документів і матеріалів / уклад. О. І. Кілієвич, В. В. Тертичка. Київ : К.І.С.. 2014. С. 17-22.
4. Антошкіна Л.І. Аспекти стратегії відтворення господарського комплексу міста: збірник наукових праць. Економічні науки. №1. 2017. С.201-209.
5. Бакулєв Г. П. Масова комунікація : Зарубіжні теорії та концепції. Київ. 2015.
6. Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні / за заг. ред. В. Ф. Погорілка. Київ : Ін Юре. 2013
7. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики : підручник. 2-ге вид., доп. Київ : ВЦ “Академія”. 2019.
8. Біркхольц К. Економічний розвиток громади та його потенціал // Матеріал до семінару “Економічний розвиток громади. Берлін. 2015.
9. Відкритість та прозорість органів державної влади в контексті законодавства про доступ до публічної інформації. Івано-Франківськ. 2012. 115 с.
10. Войтович Р. В. Механізми реалізації зв'язків з громадськістю в державному управлінні : навчальний посібник. Київ: Вид-во НАДУ. 2017. 72 с.
11. Галаган Л. Специфіка інформаційного забезпечення органів державної влади в Україні в контексті впровадження електронного урядування. – URL: <http://conference.nbuv.gov.ua/report/view/id/298>.

12. Гончарова Т. Сучасний інформаційно-комунікаційний інструментарій підвищення ефективності надання муніципальних послуг в Україні. Державне управління та місцеве самоврядування. Вип. 2. 2013. С. 261-253.

13. Денисенко В. Політична інтеракція в контексті комунікативної раціональності. Вісник Львівського університету. Серія: Філософсько-політологічні студії. Вип. 3. 2013. С. 63-76.

14. Дегтярьов А.А. Політична влада як регулятивний механізм соціального спілкування. Поліс. №3. 2020. С.98-107.

15. Дзян Г., Андрійв М. Роль комунікацій в реалізації компетенцій органів публічної влади. Ефективність державного управління. Вип. 2 (55). Ч. 1. 2018. С. 72-79.

16. Дніпров О. С. Діалог органів державної виконавчої влади та громадянського суспільства. Вісник національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Юридичні науки. № 1-2. 2015. С. 26-30.

17. Дніпров О. С. (2020). Діалог органів державної виконавчої влади та громадянського суспільства. Вісник національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Юридичні науки. № 1-2. 2020. С. 26-30.

18. Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України ; наук. редкол.: Ю. В. Ковбасюк (гол.) та ін. – К. : НАДУ, 2011. Т. 8 : Публічне врядування / наук. редкол.: В. С. Загорський (голова), С. О. Телешун (співгол.) та ін. ; ЛРІДУ НАДУ при Президентові України. Л. : ЛРІДУ НАДУ.

19. Європейська хартія місцевого самоврядування: Закон України від 15.07.1997 № 452/97-ВР. URL: <http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/452/97%D0%B2%D1%80/para2#n2>.

20. Єганов В. В. Проблеми та перспективи впровадження системи електронного урядування в Україні. Державне будівництво. № 2. 2012. URL : http://www.nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2012_2_7.

21. Загальна декларація прав людини: прийнята і проголошена в Резолюції 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 груд. 1948 р. URL : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015.
22. Залучення громадян до діяльності органів місцевого самоврядування: навч. посіб./ І. Бураковський, В. Зайчикова, С. Максименко, І. Парасюк; за ред. І. Бураковського. К.: УНІСЕРВ, 2014.
23. Закон України “Про інформацію” від 2 жовтня 1992 року № 2657-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 48.
24. Закон України “ Закону України “Про наукову та науково-технічну експертизу”. URL: <https://expertize-journal.org.ua/inshi-vidi-spetsialnikh-znan/823-derzhavna-akreditatsiya-fizichnikh-ta-yuridichnikh-osib-u-sferi-naukovoji-ta-naukovo-tekhnichnoji-ekspertizi>.
25. Закон України “Про інформаційні агентства”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/95-%D0%B2%D1%80#Text>
26. Закон України “Про медіа” від 01.01.2024 №2849 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#n2349>
27. Закон України “Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності” в редакції від 24.12.2023 р. №1160. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160-15#Text>
28. Закон України “Про органи самоорганізації населення” (в редакції від 01.01.2020 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2625-14#Text>
29. Карпчук Н.П. Оцінка ефективності комунікаційних заходів: досвід ЄС. Міжнародні відносини Серія “Політичні науки” (спецвипуск). 2017. № 17. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3339
30. Кокора Н.В. Інформаційно-комунікаційні особливості взаємодії органів місцевого самоврядування з громадськістю: регіональний аспект. Аналітична записка. URL: <http://old2.niss.gov.ua/articles/978/>
31. Коник Д. Стратегічні комунікації: посібник для державних службовців. Київ. 2016.

32. Конституція України із змінами, внесеними Законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII, від 21 лютого 2014 року № 742-VII.

33. Корнійчук О. Реалізація інформаційної політики на регіональному рівні та шляхи підвищення її ефективності // Демократичне врядування : наук. вісник ЛРІДУ НАДУ. Вип. 6. 2011. URL : <http://www.lvivacademy.com/visnik6/fail/Kornijchuk.pdf>.

34. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Державне будівництво і місцеве самоврядування: Навчальний посібник. - К.: Юрінком Інтер. 2021.

35. Крутій О. М. Державно-управлінський аспект діалогу органів влади та громадськості: від форми спілкування до методологічної основи. URL : http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vamsu_du/2011_2/Krutii.htm.

36. Куйбіда В.С. Принципи і методи діяльності органів місцевого самоврядування: Монографія. К.: МАУП. 2014.

37. Лиска О. Г. Залучення громадян до прийняття рішень в місцевому самоврядуванні. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ “Магістр”. 2009. С. 99-100.

38. Лиска О. Г. Інформування територіальної громади як передумова її розвитку. Х. : ХНАГХ. 2018. С. 61-63.

39. Лиска О. Г. Участь територіальної громади в місцевому самоврядуванні. Державне будівництво. №1. 2018. URL : <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2008-1/doc/2/19.pdf>

40. Михайловська О.В. Деякі аспекти комунікативної взаємодії органів місцевого самоврядування та громадськості. Науковий вісник Полісся. № 1 (5). 2016. С. 56-63.

41. Національна стратегія розвитку громадянського суспільства в Україні на 2021-2026 роки від 27.09.21. №481/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/487/2021#Text>.

42. Наконечний В. С. Стан розвитку управління інформаційною безпекою в світовій практиці та її вплив на економічний розвиток України. Сучасний захист інформації. № 4. 2015. С. 10-15.

43. Онуфрієнко Г. Термін комунікація в поняттєвому вимірі й лінгвістичному контексті. Вісник національного університету «Львівська політехніка». № 675. 2010. С. 154-160.

44. Основні засади діяльності прес-служб органів державної влади та місцевого самоврядування: світовий та український досвід: довідник. Донецьк : ДонДУУ, 2011.

45. Посібник з участі громадськості / За редакцією Джини Гілбрет Холдар, Ольги Захарченко. Київ, 2022. URL : <http://ukrhgromada.org/uploads/tinymce/uchastgromadskosti.pdf>

46. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. Верховна Рада України. URL : <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.

47. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: Постанова Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996. URL : <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.

48. Про звернення громадян: Закон України від 2 жовтня 1996 р. № 393/96-ВР. / Верховна Рада України. URL : <http://www.zakon5.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80>.

49. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР (в редакції від 10.12.2023 р.) / Верховна Рада України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text>

50. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації: Закон України від 23 вересня 1997 р. № 539/97-ВР. / Верховна Рада України. URL : <http://www.zakon3.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80>.

51. Про затвердження Положення про державну реєстрацію статутів територіальних громад: Постанова КМУ від 27 липня 1998 р. № 1150. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1150-98-%D0%BF>.

52. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова КМУ від 8 квітня 2015 р. № 214. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.

53. Партнерство “Відкритий уряд”. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/partnerstvo-vidkritij-uryad>.

54. Процак О. Організація і проведення громадських слухань. Матеріали навчального семінару. – Львів: ЗУРНЦ, 2013.

55. Рада та громада або як залучати громадян до місцевого самоврядування. Посібник для працівників органів місцевого самоврядування / [Н. Ільків, О. Карий, О. Кушнарєнко і ін.]. Київ: Академпрес, 2013.

56. Руденко О.М., Усаченко Л.М., Штурхецький С.В. Комунікативний процес у місцевому самоврядуванні : навч. посібник. Київ : ТОВ “НВП “Інтерсервіс”. 2013. 122 с.

57. Руснак Б. А. Форми залучення громадян до участі в місцевому самоврядуванні. Чернівці: ЧМГС “Буковинська партнерська агенція”. 2014.

58. Розроблення та впровадження стратегічного плану розвитку регіону: Практичний посібник / Боврон Б., Вігода А., Девідсон Г., Мамонова В., Федів І., Санжаровський І. За ред. Санжаровського І. К.: Вид-во К.І.С., 2008. 214 с.

59. Роузленд М. На шляху до сталих громад. 2014.

60. Самостійність місцевих влад та розподіл повноважень між ними: організація місцевого самоврядування відповідно до принципів Європейської хартії місцевого самоврядування: Матеріали міжнародної конференції, м. Київ, 11-12 червня 2002 р. / Упоряд.: В.Кравченко, М.Пухтинський. К.: Логос, 2012.

61. Селивон Н. Ф. Контрольная функция местных Советов народных депутатов. К. : Наукова думка, 1980.

62. Сkochиляc-Павлів О. В. Спocоби здійснення права на доступ до публічної інформації. Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Юридичні науки : зб. наук. пр. № 813. 2015. С. 76-80.

63. Сoбoль В. А. Звернення громадян як механізм взаємодії держави та суспільства : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління: спец. 25.00.02 “Механізми державного управління”. К. 2014.

64. Соляник К. М. Зв'язки з громадськістю в контексті реалізації державної політики України. Державне будівництво. № 2. 2022. URL : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2012-2/index.html>.

65. Соснін О. В. Комунікативна парадигма суспільного розвитку : навч. посіб. К. : НАДУ.2011

66. Стратегічне планування в місцевому самоврядуванні. Модуль. Тусон: Інститут Санта Крус, 1999.

67. Тарасенко С. М. Теоретичні моделі міжособистісного спілкування у формуванні комунікативної культури особистості. Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Вип. 49. 2019. С.85-88.

68. Постанова Верховної Ради України від 17 грудня 1993 р. № 3748-ХІІ “Про затвердження Положення про загальні збори громадян за місцем проживання в Україні”. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3748-12#Text>

69. Положення про набори даних, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних державні органи та органи місцевого самоврядування. Затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 21 жовтня 2015 року № 835. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-2015-%D0%BF#Text>

70. Позабюджетна програма підтримки ОБСЄ України. URL : <https://www.osce.org/uk/support-programme-for-ukraine>.

71. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL : [http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_UkraineEU_Association_Agreement_\(body\).pdf](http://www.kmu.gov.ua/kmu/docs/EA/00_UkraineEU_Association_Agreement_(body).pdf)

72. Указ Президента України “Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості діяльності органів державної влади” від 01.08.2002 р. №683. [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/683/2002#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/683/2002#Text)

73. Формування комунікаційної стратегії: поетапна інструкція з прикладами / Громадський простір, 2017. URL: <https://www.prostir.ua/?kb=rozvytok-komunikatsijnoji-stratehijipoetapna-instruktsiya-rozrobky-komunikatsijnoji-stratehiji-dlya-vashoji-orhanizatsiji-iz-vpravamyta-korysnymy-posylannyamy>.

74. Штурхецький С.В. Комунікативний потенціал місцевого самоврядування в Україні : монографія. Рівне : ТОВ “Овід”. 2021. 148 с.

75. Штурхецький С.В. Розвиток комунікативних стратегій в місцевому самоврядуванні України. Наукові розвідки з державного та муніципального управління. № 1. 2022. С. 269-283.

76. Соціальне партнерство – механізм реалізації прав людини, розбудови правової держави, громадянського суспільства : міжвідомчий наук. збірник / [наук. – досл. ін-т “Проблем людини”; за ред. А.І. Комарової та ін.]. К., 2001.Т. 24.

77. Халецький А. В. Використання онлайн-комунікацій в процесі взаємодії органів державної влади з громадськістю. Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Серія: Державне управління. Т. XII, вип. 198. Донецьк : Донецьк. держ. ун-т управління. 2021. С. 257-271.

78. Халецький А. В. Система взаємодії органів виконавчої влади з громадськими організаціями. Вісник Академії митної служби України. Серія: Державне управління. № 2. 2021. С. 129-135.

79. Харечко І. З. Доступ до публічної інформації в умовах інформаційного суспільства: поняття, механізми // Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України : матеріали I Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф., (м. Луцьк, 14–15 трав. 2013 р.) : у 2 т. / за заг. ред. А. М. Митко. – Луцьк : Вежа-Друк. Т. 1. С. 114-120.

80. Чайка І. Ю. Формування концепції соціальної комунікації в історії філософської та наукової думки // Гілея : науковий вісник. № 38. 2010. С. 87-92.
81. Шаров Ю.П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти. К.: Вид-во УАДУ. 2021.
82. Широких О. В. Моделі комунікаційного процесу. Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия “Филология. Социальные коммуникации”. Т. 25 (64), № 1, ч. 1. 2012. С. 199-203.
83. Штурхецький С. В. Комунікативний потенціал місцевого самоврядування в Україні : монографія. Рівне : ОВІД. 2011.
84. Haughton, Graham. Community Economic Development. - Printed in the United Kindom for the Stationary Office by Albert Gait Ltd, Routledge, 2012. 276 p.
85. Shragge, Eric. The Politics of Community Economic Development. *Community Economic Development: In Search of Empowerment*. Ed. Eric Shragge. Montreal: Black Rose Books, 1993.
86. Wilcox, D. The Guide to Effective Participation. URL: <http://www.partnerships.org.uk/guide/>
87. R. T. Craig Communication URL : <http://spot.colorado.edu/~craigr/Communication.htm>.
88. William M. Darley. The Missing Component of U.S. Strategic Communications / William M. Joint Force Quarterly. Issue 47. 2017. P. 109.
89. Communication Strategies. URL: <http://www.epa.gov/superfund/community/pdfs/toolkit/comstrats.pdf>